

Fylkesmannen i Agder

Tilrådning om vern av Landdalen naturreservat

Hægebostad kommune

Agder fylke

Juli 2020

Innhold

Om verneområdet	3
Hjemmelsgrunnlag	3
Vurdering etter naturmangfoldloven kapittel II	3
Verneverdier.....	4
Verneformål	5
Andre interesser	5
Saksbehandling.....	5
Bakgrunn	5
Verneprosessen for Landdalen naturreservat – sakshistorikk	6
Viktige endringer etter høring av verneplanen	7
Forvaltning, økonomiske og administrative konsekvenser	7
Lokal og sentral høring	7
Innkomne høringsinnspill til verneplanen	8
Fylkesmannens vurdering av høringsinnspillene.....	9
Fylkesmannens tilrådning.....	11
Vedlegg 1 – Verneforskrift.....	12
Forslag til verneforskrift for Landdalen naturreservat	12

Om verneområdet

Fylkesmannen i Agder legger med dette fram forslag om å opprette Landdalen naturreservat i Hægebostad kommune i Agder fylke. Skogområdet som nå tilrås for vern, er tilbudt staten for varig vern gjennom ordningen med frivillig vern av skog. Tabellen under gjengir grunnleggende informasjon om skogområdet som tilrås for vern.

Navn	Kommuner	Areal i daa	Verdivurdering
Landdalen	Hægebostad	1 360	4 (***)

Hjemmelsgrunnlag

Området Landdalen foreslås vernet i samsvar med lov av 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven). I loven er det gitt hjemmel for opprettelse av ulike vernekategorier i §§ 35 til 39. Generelle mål for områdevern følger av naturmangfoldlovens § 33. Formålet med det enkelte verneområdet må imidlertid beskrives konkret og knyttes opp mot vilkårene som gjelder for den enkelte vernekategori i §§ 36 og 37. Naturreservat er den strengeste verneformen etter naturmangfoldloven.

Vedtak om opprettelse av naturreservater treffes av Kongen i statsråd etter naturmangfoldloven § 37, som lyder slik:

«Som naturreservat kan vernes områder som

- a) Inneholder truet, sjelden eller sårbar natur
- b) Representerer en bestemt type natur
- c) På en annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold
- d) Utgjør en spesiell geologisk forekomst eller
- e) Har særskilt naturvitenskapelig verdi

Som naturreservat kan også vernes et område som er egnet til ved fri utvikling eller aktive gjenopprettingstiltak å få verneverdier som nevnt i første ledd.

I et naturreservat må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. Et naturreservat kan totalfredes mot all virksomhet, tiltak og ferdsel. I forskriften kan det gis bestemmelser om vern av kulturminner i reservatet.

Treffes vedtak om reservat som krever aktive gjenopprettingstiltak, eller vedtak om reservat der bruk er en forutsetning for bevaring av det biologiske mangfold, skal det samtidig med vernevedtaket legges fram et utkast til plan for skjøtsel for å sikre verneformålet. Planen kan omfatte avtale om bruk av arealer, enkeltelementer og driftsformer. Planen eller avtalen kan inneholde bestemmelser om økonomisk kompensasjon til private som bidrar til områdets skjøtsel».

Vurdering etter naturmangfoldloven kapittel II

I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og det skal framgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saken. Forvaltningsmålene i §§ 4 og 5 trekkes også inn i skjønnsutøvingen. Bestemmelsene i naturmangfoldloven skal inngå som en integrert del i skjønnsutøvingen ved saksbehandling av vernesaker etter naturmangfoldloven.

Miljøkonsekvensene av vernet skal vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der hensynet til det planlagte vernet og eventuelt tap eller forringelse av naturmangfoldet på sikt avveies.

Etter § 8 i naturmangfoldloven skal offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig, bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kunnskapsgrunnlaget om natur- og verneverdiene i det foreslåtte naturreservatet er innhentet gjennom den nasjonale kartleggingen av bekkekløfter i regi av Miljødirektoratet (*Hofton 2009*). Rapporten dokumenterer godt natur- og verneverdier i skog i området. Fylkesmannen har også hentet inn tilgjengelige data knyttet til forekomster av sjeldne arter i det foreslåtte verneområdet via Artsdatabanken. Fylkesmannen er derfor av den oppfatning at kunnskapsgrunnlaget for å fremme et forslag om vern av Landdalen naturreservat er tilstrekkelig.

Fylkesmannen i Agder har vurdert verneforslagets effekt på naturverdiene. Verneforskriften åpner for at flere pågående aktiviteter kan videreføres, herunder tradisjonelt friluftsliv og bruk av området til små- og storviltjakt. For enkelte aktiviteter vil et vern innebære restriksjoner, noe som gir verneverdiene en økt beskyttelse. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i de aktuelle områdene vil de aktivitetene som er tillatt i henhold til verneforskriften, etter all sannsynlighet ikke få en vesentlig negativ innvirkning på natur- og verneverdiene. Det følger av vernebestemmelsene at det ikke kan foretas vesentlige inngrep i verneområdet. Etter Fylkesmannens vurdering vil vernet med stor grad av sannsynlighet føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene som er registrert der, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Fylkesmannen er av den oppfatning at kunnskapen om arters bestandssituasjon, naturtypenes utbredelse og økologisk tilstand i denne saken står i et rimelig forhold til sakens karakter, og mener derfor at kravene til kunnskapsgrunnlaget i naturmangfoldloven § 8 er oppfylt. På denne bakgrunn mener vi at det foreligger nok kunnskap om effekten av vernet slik at føre-var-prinsippet ikke tillegges særlig vekt i denne saken, jf. naturmangfoldloven § 9.

Hvilke aktiviteter og tiltak som kan tillates i det foreslåtte verneområdet bestemmes av verneforskriften. Om det kan åpnes for enkelte aktiviteter i naturreservatene, blir vurdert i løpet av verneprosessen, i samsvar med prinsippet om samlet belastning. Prinsippet i naturmangfoldloven § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning er med dette vurdert og tillagt vekt.

Prinsippet i naturmangfoldloven § 11 om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver får ikke særlig betydning i denne saken ettersom et vern vil legge vesentlige begrensninger på hvilke tiltak som kan gjennomføres i området. Videre vil eventuelle godkjente tiltak, som regel i samsvar med verneforskriften, ikke ha vesentlig negativ effekt på verneverdiene, registrerte naturtyper, arter eller økosystem. Når det gjelder § 12 kan for eksempel lokaliseringalternativer være aktuelt å vurdere i forbindelse med søknader om dispensasjon fra verneforskriften.

Verneverdier

Det foreslåtte verneområdet ligger i nedre deler av Landdalen, nordøst for Eiken, omtrent midt i Hægebostad kommune. Landdalen drenerer et mindre nedbørsfelt lengst sør i dette heiområdet, og danner en markert dal som renner ut i innsjøen Lygne ved Eiken tettsted. Lokaliteten omfatter et noe over 2 kilometer langt avsnitt av dalens nedre del, og består i hovedsak av mer eller mindre bratte, sørøst- til østvendte liser. I nedre del har elvedalen delvis form av bekkekløft.

Osp er trolig det vanligste treslaget, men treslagsvariasjonen i området er stor. Brattskrånningen ut mot elva har alm-lindeskog, tørr ospedominert lågurtskog, rasmark og naken steinur. Alm-

lindeskogen er til dels rik. Alm-lindeskogen og ospeskogen i kjerneområde 1 er gammel. Her finnes det grove, mosedekte edelløvtrær, meget kraftig alm, mye grov osp, mye ospelæger, og også en del død ved av edelløvtrær. Relativt gammel (men ikke veldig grov) eik finnes også. Lenger nord er skogen fattigere på gamle trær og død ved.

Artsmangfoldet er variert og rikt innen mange ulike artsgrupper. Karplantefloraen omfatter mange varmekjære og næringskrevende arter som for eksempel sanikel og myske. Lavfloraen er rik både i ospeskog og alm-lindeskog, med lungeneversamfunn på rikbarkstrær og kravfulle skorpelav på grovbarkete edelløvtrær. Området er også relativt rikt med tanke på funn av vedboende sopp knyttet til død ved. Andre artsgrupper er dårligere undersøkt, men området har stort potensial for funn av sjeldne og/eller krevende arter moser, jordboende sopp, insekter og fugl. I nord kan det også være interessante arter knyttet til gammel barlind. Til sammen ble det registrert 10 rødlistearter i det kartlagte området.

Det er registrert fire kjerneområder innenfor det foreslåtte verneområdet, hvorav kjerneområde 1 er registrert som en nasjonalt verdifull lokalitet med gammel lauvskog (gammelt ospesholt). Her er verneverdiene i hovedsak knyttet til osp og den varmekjære alm-lindeskogen. Enkelte steder i lokaliteten finner vi også varmekjære og kravfulle planter som skogfaks, sanikel, myske, breiflangre og vårerteknapp. Både alm-lindeskogen og ospeskogen i kjerneområdet er gjennomgående gammel. Mosedekte edelløvtrær (særlig alm) er vanlig i bratte skrenter. Her står også enkelte meget grove almetrær. Det finnes også grove hasselkratt og kraftige lindetrær. Det er mye død ved av ulike treslag og nedbrytningsstadier. Verneverdiene i kjerneområde 2 er knyttet til forekomsten av alm-lindeskog, mens i kjerneområde 3 finner vi eldre ospetrær. I kjerneområde 4 er verneverdiene knyttet til en forekomst av barlindskog. Bestanden består av relativt mange trær med varierende alder. Flere av trærne er vurdert som relativt grove.

Foreslått verneområde Landdalen vil kunne bidra til å dekke inn den generelle mangelen på gammel ospeskog og alm-lindeskog i Agder-regionen. Samlet sett anses graden av mangeloppfylling som middels. Området har store naturverdier knyttet til gammel, rik alm-lindeskog og gammel ospeskog med et rikt arts mangfold. Et livskraftig bestand av barlind er også verdifullt. På denne bakgrunn vurderes området som (sterkt) regionalt verdifullt, verdi 4.

Verneformål

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur med store verdier knyttet til gammel, rik alm-lindeskog og gammel ospeskog. Området har et rikt og variert arts mangfold knyttet til karplanter, lav og vedboende sopp.

Det inngår også som en del av verneformålet for det foreslåtte naturreservatet at det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Andre interesser

Skogen i deler av det foreslåtte verneområdet i Landdalen ligger i tilknytning til en bratt bekkedal, og det er derfor få interesser knyttet til området. Etter det Fylkesmannen har blitt kjent med gjennom verneprosessen, er hovedinteressen i området små- og storviltjakt.

Saksbehandling

Bakgrunn

Norge har forpliktet seg til å ta vare på vårt biologiske mangfold gjennom nasjonale målsettinger og internasjonale avtaler. Vern av skogområder skal bidra til et representativt vern av skogtyper og sikre

trua arter og naturtyper i norsk skog. Norge har stor variasjon av skogtyper, også skogtyper som er internasjonalt sjeldne. Nær 50 prosent av de trua og nær trua artene i Norge lever i skog.

Vern av skog har de siste 15 årene vært prioritert i verneplanarbeidet i Norge, og Stortinget har vedtatt et mål om vern av 10 prosent av skogarealet. Per januar 2020 er ca. 5% av all skog og av dette 3,8 % produktiv skog i Norge vernet, jf. tall fra NIBIO. Målet er langsiktig, og vern av privat skog skal fremdeles være frivillig. Gjennom behandlingen av St.meld. nr. 25 (2002-2003) sluttet Stortinget seg til Regjeringens innstilling om en kraftig opptrapping av skogvernet. Den samme stortingsmeldingen trakk også fram viktige prinsipper og satsingsområder for en opptrapping av skogvernet. Et slikt prinsipp er at et utvidet skogvern skal følge de faglige anbefalingene fra rapporten til NINA og Skogforsk om «Evalueringen av skogvernet i Norge».

Regjeringens arbeid knyttet til vern av skog foregår nå etter to hovedlinjer; frivillig vern av skog og vern av skog på statens grunn. I stortingsmeldingen trekkes begge strategiene fram som viktige for å oppnå myndighetenes mål for det fremtidige skogvernet i Norge. I Granavolden-plattformen, går det også fram at skogvernet skal gjennomføres på en slik måte at det får minst mulige konsekvenser for avvirkingen og skognæringens bidrag til det grønne skiftet.

Ordringen med frivillig vern av skog innebærer at skogeier(e) tilbyr staten vern av egne skogarealer. Arbeidet skjer i nært samarbeid mellom Norges skogeierforbund og miljøvernmyndigheten. Miljøvernmyndigheten vurderer tilbudet og iverksetter gjennomføring av naturfaglige registreringer for å få kartlagt verneverdiene. Dersom det etter en slik registrering er aktuelt å fremme et forslag om vern for det kartlagte arealet, blir det holdt forhandlinger med grunneier(e) om avgrensning, utforming av vernekart og verneforskrift samt økonomisk erstatning. Når staten og grunneier er kommet til enighet om disse punktene vil verneforslaget gjennomgå saksbehandling i tråd med reglene i naturmangfoldloven. I mange tilfeller skjer Fylkesmannens saksbehandling parallelt med at det utformes avtaler om økonomisk erstatning, slik at tilrådingen av verneområdet til Miljødirektoratet sendes om lag samme tid som avtalene inngås med grunneierne. Denne framgangsmåten gjør at saksbehandlingstiden blir betydelig kortere i flere av verneprosessene der konfliktnivået er lavt.

Verneprosessen for Landdalen naturreservat – sakshistorikk

Fylkesmannen mottok tilbud om skog for vern fra flere grunneiere i området rundt Landdalen den 11. 4.2018. Fordi størsteparten av det tilbudte arealet inngikk i en eksisterende bekkeløftkartlegging, vurderte Fylkesmannen det slik at ytterligere kartlegging av tilbudsområdet ikke var nødvendig. Det kartlagte området er vurdert som (sterkt) regionalt verdifullt (4). Skogtaksering, som danner grunnlaget for erstatningsberegningen for området, ble gjennomført høsten 2018. Forslag til avtaler om frivillig vern av skog, er p.t ferdigstilt og sendt ut til grunneierne.

Fylkesmannen meldte oppstart av verneprosess for Landdalen naturreservat sammen med seks andre verneområder den 23.04.2018. Oppstartsmeldingen ble sendt ut til grunneierne, Hægebostad kommune, Vest-Agder fylkeskommune, Statens Vegvesen samt andre aktuelle lokale lag og foreninger. Melding om oppstart av verneplanarbeid ble annonsert i Fædrelandsvennen, Avisen Agder og Lister²⁴. Det kom totalt inn fire innspill til oppstartsmeldingen.

Verneplan med forslag til vernekart og verneforskrift ble, den 16.03.2020, sendt på høring til grunneierne, Agder fylkeskommune, Statens Vegvesen region Sør, Agder Energi, Agder Energi vannkraft, Forum for natur og friluftsliv Agder, DNT Sør, Lister Friluftsråd, Hægebostad idrettslag, Hægebostad Jeger- og fiskeforening, Norges Jeger- og fiskerforbund Vest-Agder, Norsk ornitologisk

forening Vest-Agder, Hægebostad sogelag samt andre relevante og berørte lokale og sentrale høringsinstanser (se avsnitt nedenfor om lokal og sentral høring for fullstendig liste over mottakere).

Viktige endringer etter høring av verneplanen

I løpet av høringsperioden kom det inn flere innspill som pekte på at det fantes en rekke flere traktorveier/traktorsleper samt stier og ferdselsveier innenfor foreslått verneområde enn de som var tegnet inn i vernekartet. Disse er nå tegnet inn. Det er også åpnet for ridning på stiene, og dette er justert i verneforskriften.

Det drives aktivt storviltjakt i området som er foreslått for vern. I denne sammenheng er det også satt opp flere permanente jakttårn i området. I forbindelse med disse jakttårnene, har Fylkesmannen funnet at det kan åpnes for forsiktig rydding av småbusker/undervegetasjon og kvist i siktlinjene fra disse jaktpostene.

Forvaltning, økonomiske og administrative konsekvenser

Utgangspunktet for å opprettholde verneverdiene i det foreslåtte naturreservatet i Landdalen er at skogen skal få utvikle seg fritt uten nevneverdig skjøtsel. Totalt sett vurderes skjøtelsbehovet i det foreslåtte verneområdet som relativt lite. Fylkesmannen påpeker imidlertid at det er registrert en større bestand av grov barlind nord i det foreslåtte verneområdet som er omkranset av flere felt med plantet gran. Disse granbestandene utgjør etter vår vurdering en betydelig trussel overfor barlindforekomsten, og Fylkesmannen anbefaler derfor at det iverksettes skjøtsel for å få fjernet plantet gran og oppslag av mindre granplanter i denne delen av Landdalen naturreservat. Gjennomføring av denne type skjøtselstiltak er det åpnet for i verneforskriften. Fylkesmannen mener videre at det etter vernevedtak, blir startet opp arbeid med å utarbeide forvaltningsplan for Landdalen naturreservat.

Videre må forvaltningsmyndigheten sørge for tilgjengelige ressurser for administrasjon av området, herunder behandling av eventuelle dispensasjonssøknader og oppfølging av oppsynstjenesten.

Lokal og sentral høring

I tillegg til de lokale høringsinstansene som også mottok oppstartsmeldingen, ble forslag til opprettelse av Landdalen naturreservat i tillegg sendt på høring til følgende parter: Agder Botaniske forening, Agder Naturmuseum og botaniske hage, Norges Bondelag Agderkontoret, Norges skogeierforbund, Norsk organisasjon for terreng sykling (NOTS), Norsk Ornitologisk forening, avd. Aust-Agder, Statens naturoppsyn, AVINOR AS, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Biologisk institutt, Universitetet i Oslo, Den Norske Turistforening, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi NTNU, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Jernbaneverket, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges handikapforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Biologforening, Norsk Botanisk Forening, Norsk institutt for naturforskning, Norsk institutt for skog og landskap, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NSB hovedadm., NTNU, Ringve botaniske have, NTNU, Vitenskapsmuseet, SABIMA, Statens Kartverk, Landbruksdirektoratet, Statkraft SF, Statnett SF, Stedsnavntjenestene for Østlandet og Agderfylkene, Statskog, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Vegdirektoratet, Verdens Naturfond og Villreinerådet i Norge.

Innkomne høringsinnspill til verneplanen

Ved høringsfristens utløp var det kommet inn 12 innspill til verneforslaget for Landdalen naturreservat. Et sammendrag av hovedinnholdet i innspillene og Fylkesmannens vurdering av dem følger nedenfor. Alle innkomne innspill følger i sin helhet vedlagt oversendelsen av tilrådingen til Miljødirektoratet.

Følgende høringsparter kom med tilbakemelding om at de ikke hadde noen innspill eller merknader til verneforslaget, og vil derfor ikke bli kommentert nærmere: Språkrådet, Banenor, Statens Vegvesen Region Sør, Forsvarsbygg, Direktoratet for Mineralforvaltning, Forum for Natur- og friluftsliv Agder,

Torfinn Normann Hageland

I innspillet vises det til at det også finnes om lag 10 barlind på østsiden av Skorsknuten, på gnr/bnr 77/2 som grenser til foreslått verneområde i Landdalen. Han peker på at det ikke er nødvendig å ta med områdene over 550 moh i verneområdet fordi disse ikke er botanisk interessante. For øvrig er han enig i den avgrensningen som er foreslått, da dette inkluderer den største barlinda i området og rik edelløvsskog. De informeres om at det finnes flere tufter etter gamle løer i området der én er tatt vare på.

Kjell Torfinn Verdal

Viser til at det på hans eiendom gnr/bnr 77/3 finnes flere traktorveier i foreslått vernet område, som på vernetidspunkt er kjørbare med traktor. Han ber om at disse veiene tegnes inn i vernekartet slik at de skal kunne ryddes av grunneier slik at de opprettholder dagens farbarhet. Det vises også til at det er mye storvilt i området, og at det derfor også drives jakt. Grunneier ber derfor om at disse traktorveiene skal kunne brukes til uttransport av felt storvilt.

Per Morten Kleggetveit

Kleggetveit er grunneier på gnr/bnr 78/3 som inngår i foreslått verneområde i Landdalen. Det kommer fram i innspillet at det finnes to eksisterende traktorveier innenfor det foreslåtte verneområdet som ikke er beskrevet i verneplanen og som ikke eller bare delvis er tegnet inn på vernekartet (Øvre og Nedre vei). Øvre vei går gjennom gnr/bnr 78/3, men det er bare deler av denne veien som er tegnet inn på vernekartet. Veien går videre over grensen til gnr/bnr 77/7, og derfra går den over i en sti til vaet over Kvitåna. Nedre vei, går også gjennom gnr/bnr 78/3, og er opprinnelig den gamle hovedveien over eiendommen. Nedre vei møter Øvre vei i gangstien til Kvitåna. Veien er ryddet slik at det går an å kjøre med ATV frem til grense mellom gnr/bnr 78/3 og 77/7 og videre over 77/7. Grunneier ber om at veiene tegnes inn i vernekartet.

Gnr/bnr 78/3 benyttes til storviltjakt. Området har blitt brukt fast til dette i mange år og har en rekke faste jaktposter som i dag er godt ryddet for undervegetasjon og kvist. Siden jakt er unntatt fra vernebestemmelsene, bes det om at det også tas med et punkt i verneforskriften som åpner for rydding av kvist og vegetasjon ved de faste jaktpostene. Dette innebærer blant annet stammekvisting og fjerning av oppslag av for eksempel eier.

Olav Inge Eiken

Eiken er grunneier på gnr/bnr 77/1 og 9 som inngår helt sør i foreslått verneområde i Landdalen. Han viser til at det er flere traktorveier, stier og hesteveier som går inn i foreslått verneområde og som ikke er tegnet inn på vernekartet. Han ber derfor om at disse tegnes inn i vernekartet og at de må kunne benyttes til ridning. Han ønsker også at det ved behov for uttransport av syke/skadde dyr

(bufer), må være tillatt å benytte vanlig ATV eller lignende kjøretøy og at det må være tilstrekkelig å melde ifra om kjøringen i etterkant. Han bemerker videre at det ikke er ønskelig at det opprettes noen form for buffersone eller restriksjoner på areal som grenser til foreslått verneområde når vedtak om vern er fattet. Grunneier ber også om en gjennomgang av grensen for verneområdet på hans eiendom der foreslått vernegrense ikke følger eiendomsgrense for å rette opp eventuelle mindre feil i vernegrensen.

Hægebostad kommune

Formannskapet i Hægebostad kommune fattet følgende vedtak ved behandling av verneplanen for Landdalen naturreservat: «*Hægebostad kommune er positiv til at det opprettes det foreslåtte naturreservatet i Landalen. Før verneforskriften endelig vedtas bør det tas en ekstra gjennomgang for å sikre at alle eksisterende veier er tegnet inn på vernekartet*».

I sitt saksfremlegg peker administrasjonen i kommune på at skogområdene som foreslås for vern er nokså marginale i skogbrukssammenheng, og at skogbruksansvarlig i kommunen derfor ikke ser noen betenkeligheter med å båndlegge disse arealene med hensyn til skogbruk. Det kommer også frem i saksframlegget at Kvitåfossen er et landemerke sentralt i Eiken og at kommunen mener at et naturreservat vil kunne være med å fremheve naturkvalitetene i området ytterligere.

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE)

NVE viser til at det ikke er noen konflikter knyttet til eksisterende eller planlagte energi- og kraftanlegg som de kjenner til i dette området. Landdalen ligger også innenfor et vernet vassdrag; Lyngdalsvassdraget. NVE minner også om at det er viktig at Agder Energi Nett melder fra dersom verneforslaget berører eksisterende eller planlagte prosjekter i dette området.

Fylkesmannens vurdering av høringsinnspillene

Torfinn Normann Hageland

Fylkesmannen registrerer opplysningen om at det finnes flere verdifulle bestand av barlind som med fordel kunne vært tatt med i foreslått verneområde. Når det gjelder forekomsten av barlind som finnes ved Skorsknoten, er ikke dette arealet tilbudt for frivillig vern av skog, og vi har derfor ikke anledning til å inkludere dette arealet i det området som foreslås vernet nå. Fylkesmannen er delvis enig i at verneverdiene ikke er størst i de høyereliggende delene av foreslått verneområde. Vi har likevel valgt å også foreslå vern av dette arealet da det består av gammel lauvskog, som på sikt har potensiale til å utvikle verneverdier, og at det vil kunne gi en økt robusthet for eksisterende Fiskelandsvann naturreservat som grenser inn til det foreslåtte verneområdet i Landdalen.

Kjell Torfinn Verdal

Fylkesmannen har justert vernekartet, og tegnet inn de traktorveiene som det ble bedt om i innspillet. Disse veiene kan ryddes og vedlikeholdes opp til dagens standard, uten at dette krever noen form for søknad eller behandling hos forvaltningsmyndigheten. Det vil også være tillatt å benytte disse veiene til motorferdsel ved uttransport av felt storvilt. Fylkesmannen understreker at det kun er i forbindelse med utkjøring av dyr veiene kan benyttes, ikke for å få jegere på plass på post under elg/hjortejakt. I terrenget for øvrig er det kun tillatt å benytte elgtrekker/jernhest eller beltegående ATV for uttransport av storvilt ned til aktuelle traktorveier.

Per Morten Kleggetveit

Fylkesmannen har oppdatert vernekartet, og tegnet inn traktorveier og sti til vaet over Kvitåna som vist i kartvedlegget til innspillet ditt. Når det gjelder åpning for rydding av undervegetasjon, busker og kvist på eksisterende faste, jaktposter, er det gjort en åpning i forskriften for dette, se § 4, punkt g). Det ligger i bestemmelsen at det kun kan ryddes ved jaktposter og jakttårn som er i bruk ved vernetidspunkt, og at det kun er i siktlinjene det kan ryddes. Fylkesmannen mener at det kan åpnes for en slik unntaksbestemmelse, da det er relativt få eksisterende jaktposter i området, og at det kun er tillatt å fjerne undervegetasjon og mindre busker/trær i et slikt omfang at det ikke vil påvirke verneverdiene i stor grad.

Olav Inge Eiken

Fylkesmannen har justert vernekartet slik at de etterspurte traktorveiene, hesteveiene og stiene som manglet på høringen er tegnet inn i vernekartet. Det er også angitt i verneforskriften at stiene kan benyttes til ridning, jf. § 6 b).

Dine innspill knyttet til unntaksbestemmelsen for uthenting av syke/skadde bufe (i dette tilfellet sau) mener Fylkesmannen er relevante. Utgangspunktet er at denne bestemmelsen er en innarbeidet standardbestemmelse for å sikre en enhetlig utforming av verneforskriftene. Vi har forståelse for at det kan virke tungvint å skulle melde ifra til ansvarlig oppsyn om kjøringen før denne faktisk finner sted, og når behovet for å komme seg raskt fram til skadd/sykt dyr kan være stort. Etter kontakt med grunneier, opplyses det om at hele det foreslåtte verneområdet benyttes til beiting, men p.t for et relativt lavt antall sau. Fylkesmannen finner ikke grunn til å tilrå en endring i denne bestemmelsen, da det etter føringer fra Miljødirektoratet fremgår at det er vanlig praksis at det kan gis melding til oppsynet via SMS og eller e-post også utenom vanlig arbeidstid. Melding kan også gis i ettertid dersom det ikke er praktisk mulig å gjøre dette før kjøringen finner sted (foredrag til Kongelig Resolusjon – verneplan for skog -2017). Det er heller ikke forventet at du skal måtte vente på en bekreftelse på at kjøringen er godkjent når melding først er sendt. Innenfor denne rammen mener vi at det skal være mulig å ivareta det behovet du har for å kunne gjennomføre uthenting av syke/skadde bufe.

Det ligger i bestemmelsen at utgangspunktet for hvilken type kjøretøy som skal benyttes ved uthenting av syke/skadd bufe er tilsvarende som ved uthenting av felt storvilt; lett terrenggående kjøretøy som er skånsomt med terrenget, altså ATV med belter eller jernhest/elgtrekker. Vi har forståelse for at dette ikke oppleves som funksjonelt i forbindelse med uthenting av skadde/syke bufe, og at det er ønskelig å kunne benytte vanlig ATV dersom behov for kjøring skulle oppstå. De største verneverdiene i Landdalen er knyttet til den rike edelløvskogen som finnes i den registrerte bekkekløftlokaliteten. Utover dette består området i stor grad av gammel furuskog. Slik Fylkesmannen vurderer det, vil verneverdiene i Landdalen ikke bli vesentlig forringet dersom det åpnes for at det kan hentes ut skadde eller syke bufe med ATV (6 eller 4-hjuling). Vi legger da vekt på at slike hendelser skjer relativt sjelden og at en i Landdalen naturreservat i stor grad vil kunne benytte eksisterende traktorveier for å komme inn i området, slik at en begrenser kjøringen i terrenget. Vi anser heller ikke skogtypene i området å være spesielt utsatt for kjøreskader som følge av kjøring i denne forbindelse. Fylkesmannen tilrår derfor en endring i forskriften § 6 a) der vi tar ut at «*kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverflaten*».

Fylkesmannen understreker for øvrig at et vern av Landdalen naturreservat som foreslått, ikke vil legge noen form for restriksjoner på tilgrensende areal. Her kan aktivitet foregå som før. Fylkesmannen legger ikke opp til noen befaring på dette tidspunktet i verneprosessen. Som følge av

Miljødirektoratets standard for utforming av vernekart og at dette i hovedsak skal lages i A4, gjør at kartene blir grove og i noen tilfeller ikke fremstår som veldig nøyaktige. I etterkant av vernevedtaket, vil grensene for reservatet bli gått opp av aktuell jordskifterett. Du vil da bli invitert til en befaring, og har i den anledning mulighet til å få gjennomført mindre justeringer av grensen, dersom du mener at noe ikke er riktig ut fra det arealet du opprinnelig tilbød for frivillig vern.

Hægebostad kommune

Etter høring av verneplanen, har det kommet flere innspill på at det finnes flere eksisterende traktorveier, hesteveier og stier i det foreslåtte verneområdet som ikke er kommet med på vernekartet. Fylkesmannen tar derfor, som ønsket, en ekstra gjennomgang for å sikre at både stier som skal kunne brukes til ridning og traktorveier som skal kunne brukes til motorferdsel for å hente ut felt storvilt, blir tegnet riktig inn på vernekartet. Gjennomgangen gjøres i samråd med grunneierne som har tilbudt området for vern.

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE)

Fylkesmannen tar med seg NVE sin tilbakemelding om at det ikke er noen konflikter knyttet til eksisterende eller planlagte energi-anlegg som de kjenner til i området ved Landdalen. Vi understreker at Agder Energi Nett har fått forslag til verneplan til høring, men at Fylkesmannen ikke har mottatt høringssvar fra dem. Vi legger til grunn at de hadde gitt oss en tilbakemelding dersom verneforslaget hadde kommet i konflikt med noen av dere eksisterende eller planlagte prosjekter.

Fylkesmannens tilrådning

Fylkesmannen i Agder anbefaler med dette vern av Landdalen naturreservat, med de endringene som kommer frem av tilrådningen.

Vedlegg 1 – Verneforskrift

Forslag til verneforskrift for Landdalen naturreservat

Fastsatt ved kongelig resolusjonmed hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34 jf. § 37 og § 62. Fremmet av Klima- og miljødepartementet.

§ 1. (formål)

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur med store verdier knyttet til gammel, rik alm-lindeskog og gammel ospeskog. Området har et rikt og variert artsmangfold knyttet til karplanter, lav og vedboende sopp.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

§ 2. (geografisk avgrensing)

Naturreservatet berører følgende gnr./bnr: Hægebostad kommune: 77/3, 77/6, 77/7, 77/1,9, 78/3 og 78/5

Naturreservatet dekker et totalareal på ca. 1 360 dekar. Grensene for naturreservatet går fram av kart datert Klima- og miljødepartementet De nøyaktige grensene for naturreservatet skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Verneforskriften med kart oppbevares i Hægebostad kommune, hos Fylkesmannen i Agder, i Miljødirektoratet og i Klima- og miljødepartementet.

§ 3. (vernebestemmelser)

I naturreservatet må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. I naturreservatet gjelder følgende vernebestemmelser:

- a) Vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er vernet mot skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter og sopp (inkludert lav) eller deler av disse fra naturreservatet. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.
- b) Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er vernet mot skade, ødeleggelse og unødige forstyrrelse. Utsetting av dyr er forbudt.
- c) Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg, gjerder, eller andre varige eller midlertidige innretninger, parkering av campingvogner, brakker o.l., opplag av båter, framføring av luftledninger, jordkabler, kloakkledninger, bygging av veier, drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utslipp av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler, henleggelse av avfall, gjødsling, kalking og bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Forsøpling er forbudt. Opplistingen er ikke uttømmende.
- d) Bruk av naturreservatet til større arrangementer er forbudt.

§ 4. (generelle unntak fra vernebestemmelsene)

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

- a) Sanking av bær og matsopp.
- b) Jakt, fangst og fiske i samsvar med gjeldende lovverk.
- c) Felling av store rovdyr i samsvar med gjeldende lovverk.
- d) Vedlikehold av bygninger, veier og andre anlegg og innretninger i henhold til tilstand på vernetidspunktet.
- e) Merking, rydding og vedlikehold av stier og veier som eksisterte på vernetidspunktet.

- f) Bålbrenning med tørrkvist fra bakken eller medbrakt i samsvar med gjeldende lovverk.
- g) Forsiktig rydding av småbusker og kvist i siktlinjer på etablerte jaktposter i forbindelse med storviltjakt
- h) Beiting
- i) Utsetting av saltstein.

§ 5. (regulering av ferdsel)

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser om ferdsel:

- a) Motorisert ferdsel til lands og til vanns er forbudt, herunder landing og start med luftfartøy.
- b) Utenom eksisterende veier og stier avmerket på vernekartet, er bruk av sykkel, hest og kjerre samt ridning forbudt.

§ 6. (generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene)

Ferdselsbestemmelsene i § 5 er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulans-, politi-, brannvern-, rednings og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Unntaket gjelder ikke øvingsvirksomhet.

Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for:

- a) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøringen.
- b) Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget og med traktor og ATV på eksisterende traktorveier inntegnet i vernekartet.
- c) Landing og start med Forsvarets luftfartøy.

§ 7. (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:

- a) Tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk.
- b) Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner.
- c) Avgrenset bruk av reservatet for aktiviteter nevnt i § 3 d.
- d) Tiltrettelegging og bruk av reservatet for friluftsliv og pedagogiske aktiviteter dersom det ikke er i strid med vernevedtakets formål.
- e) Oppsetting av gjerde i forbindelse med beiting.
- f) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter etter § 4 d, e og h, og § 7 a, b og e.

§ 8. (generelle dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

§ 9. (skjøtsel)

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er formålet med vernet, jf. naturmangfoldloven § 47.

§ 10. (forvaltningsplan)

Det kan utarbeides forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning av naturreservatet. Forvaltningsplanen kan inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel.

§ 11. (forvaltningsmyndighet)

Miljødirektoratet fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskriften.

§ 12. (ikraftredelse)

Denne forskriften trer i kraft straks.